

Чланак примљен 9. 3. 2009.

Чланак прихваћен 21. 5. 2009.

УДК 78.091.4 (497.11 Нови Сад)

Ира Проданов Крајишник*

Универзитет у Новом Саду

Академија уметности – Музички департман

НОВОСАДСКЕ МУЗИЧКЕ СВЕЧАНОСТИ 08

Концепција једног фестивала, колико год да је оригинална и маштовита, увек зависи од неколико чинилаца, пре свега од финансијских средстава, затим од фестивалске понуде једне средине, и најзад од „потрошача“. Ако се на тренутак искључи „економско“ питање (које овде наравно и није у центру пажње), сасвим је сигурно да су Новосадске музичке свечаности 08, као и у низу претходних година, испуниле функцију „посленика“ уметничке музике. Најпре зато што су, као једини војвођански фестивал из области „озбиљног“ звука, реализоване разноврсним програмима који су одговарали укусу публике различитих интересовања, а затим и зато што се већ више година ради на жанровском обогаћивању њиховог садржаја. Искорак ка синкретичком уметничком изражавању знак је да су организатори Номуса „апдејтовали“ своје информације о савременој музици, те да имају на уму просторе уметности у којима се на један нов начин сусрећу свирани звук и говорена реч. Мото фестивала *Откриј музику* (Reveal Music) је, пак, наговестио публици намеру организатора да у програм фестивала укључи атрактивна, али на нашим подијумима ређе извођена дела.

---

* Контакт: iraproduct@ptt.rs.

У 11 фестивалских вечери Номуса 08 реализовано је 14 пројеката симфонијског, камерног или солистичког музицирања, те вокално-инструменталних и сценских наступа. У програм су, поред тога, укључени и пропратни садржаји у виду изложбе и радионица, који су несумњиво обогатили фестивалску понуду.

На три концерта симфонијске музике наступали су *Војвођански симфоничари*, *Симфонијски оркестар Радио Телевизије Србије* и *Македонска филхармонија*. Домаћини под управом маистра Берислава Скендеровића су већ на отварању Номуса резонирали са мотом фестивала, подсећајући на ретко извођен опус *Мала свита* (1984) Рудолфа Бручија и тиме указали на неопходност интерпретације дела војвођанских аутора која мало ко ставља на концертни репертоар. Бетовенов *Концерт за виолину, виолончело и клавир* са новосадској публици добро познатим солистима из Француске, Ваханом Мардиросијаном (Mardirossian), клавир, Жан-Марком Филипсом Варжабедианом (Phillips Varjabedian), виолина и Гзавијеом Филипсом (Phillips), виолончело, као и *Симфонијске игре* С. Рахмањинова, представљали су, пак, централни садржај прилично амбициозно конципираног отварања. И македонски маестро Борјан Цанев је са својим сународницима понудио програм који је сугерисао „откривање музике“ – Барберов *Есеј за оркестар бр. 1*, Бритнова (Britten) *Четири морска прелудијума* из опере *Питер Грајмс* и Елгаров *Виолински концерт* заиста су били *откривени* публици, посебно уз невероватно виртуозну интерпретацију виолинисте Дејвида Герета (Garrett). Коначно, београдски симфоничари под палицом Корејца Јанг Чил Лија (Chil Lee) извели су увертуру *Светли празник* Римског Корсакова, Дворжакову *Осму симфонију*, као и Григов (Grieg) *Клавирски концерт у а молу*, уз пијанисткињу Риту Кинку, чиме је понуда симфонијске музике Номуса 08 задовољила жудњу и за неоткривеним и за већ „провереним“ музичким опусима.

Камерна музика је била и остала најуспешније реализован садржај Номуса – сигурно зато што је већина концерата следила концепцију из 1997. године, чији је идејни творац био виолончелиста Иштван Варга, тада професор Академије уметности. Ад hoc ансамбли који су наступали на Номусу 08 окупали су, наиме, наше и светске музичаре који су у неколико фестивалских дана припремали унапред најављене програме. У таквим

је саставима синергија различитих уметничких сензибилитета готово по правилу резултирала врхунском интерпретацијом.

Прво камерно представљање ове врсте реализовали су виолинисти Александер Јаницек (Janiczek), Мјуриел Канторегги (Cantoreggi), виолиста Јоханес Еркел, виолончелиста Ричард Лестер и пијаниста Александар Мацар. Јаначекова *Интимна писма* и Дворжаков *Квинтет оп. 81*, те аранжман Моцартовог *Клавирског концерта у А дуру, К 414* за овај састав, изведени су на начин који није имао смисао ексклузивитета ређе извођених дела, него смисао откривања новог квалитета већ познатих опуса. Исто се може рећи за интерпретацију Бетовенове *Сонате за виолончело и клавир оп. 102, бр. 1*, Бритнове *Сонате за виолончело и клавир оп. 65* и Прокофјевљеве *Сонате за виолончело и клавир оп. 119* француских уметника који су наступали и на отварању, Гзавијеа Филипса и Вахана Мардиросијана. Они су, поред тога, озвучили записе јерменског мелографа, диригента и композитора Комитаса Вардапета (1869–1935), аранжирајући их за виолончело и клавир, чиме су пружили публици могућност упознавања још једне (нама врло блиске) фолклорне традиције.

Трећи по реду концерт камерне музике Номуса захтевао је, због концепције програма, необичан инструментални састав у коме су, поред гудачког квартета са прве вечери камерне музике, наступили пијанисти Рита Кинка и Ратимир Мартиновић, затим Лаура Леваи Аксин, флаута, Александар Тасић, кларинет, Ивица Марушевић, контрабас и Срђан Палачковић, ударалке. Први део програма са Хајдновим *Гудачким квартетом оп. 64, бр. 2* и Јаначековим *Гудачким квартетом бр. 1* по атмосфери је прилично одударао од другог, у коме је изведен Сен Сансов (Saint Saëns) *Карневал животиња* са глумцем Петром Краљем као наратором. Овај други део програма, наиме, више је приличио некаквом музичком матинеу намењеном млађој публици која би се овом опусу сигурно највише обрадовала. Ова музичка шала ни технички није била најбоље реализована због (за наше услове уобичајених) проблема са озвучењем.

Камерни жанр Номуса употпунио је новосадској публици већ познат гудачки квартет *Хуго Волф* који је наступио у два наврата, са виолисткињом Кристином Биванк (Biwank) и пијанисткињом Јасминком Станчул. Наступајући као самосталан састав, овај

ансамбл је извео Бетовенов *Гудачки квартет у Б дуру, оп. 130* и Шуманов (Schumann) *Гудачки квартет у А дуру, оп. 41/3а*, док су обogaћени виолом озвучили Брамсов *Гудачки квинтет у Г дуру, оп. 111*, а клавиром Моцартов *Квартет КВ 478* и Шубертov чувени квинтет *Пастрмка*.

Један једини концерт хорске музике уврштен у овогодишњи Номус афирмисао је недавно основани ансамбл *Војвођански мешовити хор*. Имајући поверења у професионални састав чији је оснивач, диригент Андреј Бурсаћ је за ову прилику одабрао захтевну партитуру Рахмањиновљевог *Свеноћног бденија* као прави извођачки „испит зрелости“.

Чини се да солистички реситали Новосадских музичких свечаности остају све више у сенци гламурознијих фестивалских догађаја, те је у склопу Номуса 08 самостално наступио само француски пијаниста Жан Ефлам Бавузе (Bavouzet) који је оригиналном интерпретацијом Бетовена и Дебисија изазвао екстремно различите критичке ставове. Овај уметник је потом одржао и мајсторски курс, презентујући и педагошки своје пијанистичко искуство млађим нараштајима.

Остали концерти Номуса 08 завређују да се помену скупа не зато што су истог жанровског опредељења, већ зато што сваки представља изузетак *sui generis*. Сигурно да се жанровско-медијској дефиницији највише опире „музичка шала“ *Медвед*, коју је на основу Чеховљеве истоимене приче режирао и одиграо изванредни глумац Зијах Соколовић. Овим музичко-сценским хепенингом сачињеним од мешавине класичног позоришта, импровизације, пантомиме и цез сешна доминирао је глумац који је без сценографије и костима дочарао једну љупку љубавну причу „супротстављајући“ своју говорну улогу Григорија Смирнова партнерима у драмском току, једном саксофону, који је глумио ону у коју је Григорије заљубљен (Примож Симончич) и једној бас гитари – слуги Луки (Изток Видмар), а све ово уз подршку бубњева (Марјан Станич). Ансамбл *Лолита* одлично је разумео идеју аутора ове „шале“, а цео уметнички „тим“ донео Номусу 08 онај искорак из жанра озбиљне музике који му је управо и био потребан. Скоро исто то важи и за извођење *Приче о војнику* Игора Стравинског, коју су уз камерни ансамбл (Весна Станковић, виолина, Ивица Марушевић, контрабас, Младен Ђорђевић, корнет,

---

Ненад Јанковић, фагот, Бранислав Аксин, тромбон, Александар Тасић, кларинет, Срђан Палачковић, ударалке, Мате Бекавац, кларинет, Кристина Шуклар, виолина, Ирис Јуда, виола, Михаел Вилијамс /Williams/, виолончело) одиграли глумци Српског народног позоришта, Борис Исакович и Јасна Ђуричић. Према у програму наведени као „наратори“, ови уметници су наратију успели да „унапреде“ манипулацијом звуком (говорећи у микрофон оно што се препричава, без микрофона дијалог) симулирајући на овај начин више актера и тако без икаквих сценских ефеката одлично одиграли чувену руску бајку у верзији Игора Стравинског. (Технички проблеми везани за озвучење и овде су донекле угрозили уметнички чин, па се овај сегмент стејц менаџмента генерално показао као слаба тачка организатора, попут звука у југословенском филму). Наведени музички састав (нешто умањен и без наратора) извео је потом опус савременог аутора Освалда Голијова (1960) *Снови и молитве слепог Исака* за клицмер кларинет и гудачки квартет, у коме је посебну врсту инструмента из породице кларинета представио Мате Бекавац.

Још један необичан музички догађај Номуса 08 био је концерт хармоникаша Ришара Галијана (Galliano) и групе *Тангриа* (Жан-Марк Филипс Варжабедиан, виолина; Филип Ертс /Aerts/, контрабас; Рафаел Межа Вега /Mejas Vega/, ударалке). Негујући нови стил назван „new musette“ инспирисан француском популарном музиком с краја 19. века, Галијано је са бендом својих колега направио за новосадску публику „фузију танга и арија са траговима Пјацоле и Баха“.¹

Искорак из „класичног“ фестивалског затварања симфонијском музиком било је извођење мјузикла *Јадници* аутора Алена Бублила (Boublil) и Клода-Мишела Шенберга (Schönberg) рађеног према чувеном Игоовом (Hugo) роману. Овај музичко-сценски пројекат о чијој популарности сведоче бројне поставке на светским музичким сценама и цифра од преко 50 милиона гледалаца, у продукцији оперске куће *Мадленианум* представили су режисер Небојша Брадић, диригент Ђорђе Станковић, те сјајни Зафир Хациманов као Жан Валжан, сигурно најважнији и најинспиративнији лик ове представе.

---

¹ Из програмске књижице Номуса аутора Марије Адамов, стр. 21.

Уз остале учеснике чији је ангажман несумњиво допринео одличној реализацији мјузикла, наведени уметници су учинили да затварање овогодишњег Номуса има све квалитете окончања једног културног догађаја који далеко надилази оквире локалне манифестације.

Поред већ наведеног мајсторског курса, у пропратни садржај овогодишњих Новосадских музичких свечаности је укључена и веома успела изложба фотографија из прошлости Номуса аутора Ненада Миликића, која је сугестивним призорима сигурно и визуелно подстакла Новосађане да посете фестивал. Као још један „живи“ сегмент фестивала организована је, по идеји и уз координацију доцента др Ире Проданов Крајишник, радионица *Музика и медији*. У њој су студенти различитих одсека Академије уметности (музичари, сликари, фотографи, драматурзи) имали прилике да слушају предавања из области ауторских права у свету музике (др Љиљана Рудић-Димић), примене музике у медију телевизије (др Снежана Николајевић), снимања музичког догађаја (мр Синиша Бокан) и о музичким догађајима из прошлости Новог Сада (мр Маријана Кокановић), али и да активно учествују у реализацији Билтена Номуса. Подршком оваквом пројекту организатор Номуса, Музичка омладина Новог Сада, улаже у онај вид едукације који је чини се најмање заступљен на нашим високошколским установама, а неопходан је за формирање занимања музичког критичара.

Имајући у виду очигледну тежњу за обезбеђењем разноврсног програма најважнијег новосадског фестивала уметничке музике, организатору Номуса би се могло препоручити да у наредним годинама настоји да (уз што атрактивније извођаче) реализује представљање дела савремених српских аутора, можда неке представе новог плеса, интерпретације интригантних дела хорске музике 20. и 21. века, али и ауторске вечери војвођанских композитора. Углавном, све оно због чега би неко из земље (или чак иностранства) дошао у Нови Сад. Нешто као *Егзит уметничке музике*. Зашто да не?